
--Escrivia cartes al cel, per Maria Barbal. Edicions de la Magrana.
Barcelona, 1996.

--

No estic segur que l'artefacte literari funcioni amb coherència ni que Maria Barbal hagi resolt de manera satisfactòria el repte plantejat a Escrivia cartes al cel. El llibre és fruit d'una metamorfosi iniciada amb la intuïció d'un article periodístic que comentava el segrest dels alumnes i la mestra d'una guarderia parisina, el maig de 1993. De l'article, el giny va passar per un estadi en forma de conte que s'ha resolt, finalment, com una novel·la curta. Les seves pàgines s'encaren a un món de laberints de solitud, problemes de consciència i sentiments de frustració i de culpa. En el rerefons plana un horitzó de pares despòtics, parelles en crisi i ànimes que s'agermanen per la banda de l'antítesi. Aquest és el màstic del material humà que nodreix la història, però el seu desenvolupament argumental resulta poc creïble per les dosis d'ingenuïtat que respira.

Escrivia cartes al cel es presenta com un llibre nou on Maria Barbal apuntala la seva voluntat d'obrir portes al nus de desarrelament muntanyenc que caracteritzen els seus millors títols anteriors. Fins aquí no hi ha res a dir, més aviat al contrari, tot i que sospito que l'experiment només ha funcionat a mitges. El paper és massa llarg per ser arrodonit en la poètica contundent d'un conte i massa curt per poder desplegar coherentment tot allò que apunta i no dóna. A mesura que el lector el transita pot adonar-se que el seu problema és d'encotillament i de síntesi, de ser un compendi ataconat

de suggeriments i reflexions diversos que demanaven un tractament novel·lístic de més amplitud.

Per la banda positiva cal apuntar que l'obra té el benefici d'una escuderia solvent que garantitza el domini de l'ofici i una envejable traça narrativa. Però no és suficient. Tot i la destresa de l'escriptora, el deix líric amb què acomboia la narració i fins el joc de canviar a cada capítol de tècnica narrativa, la història no s'acaba d'arrodonir i deixa penjats massa serrells del propi plantejament argumental.

--
Les contraportades d'El matí de Catalunya ràdio, per Emili Teixidor.
Edicions de la Magrana. Barcelona, 1996

--
Fa dotze o quinze anys el món de la ràdio semblava condemnat a mort i a ser aixafat pel poder puixant de la TV. Sortosament, els mals averanys no s'han acomplert i, al costat dels guanys continuats del seu perfeccionament tècnic, les ràdios han reeixit a sumar un desplegament imaginatiu de les pròpies possibilitats com a eina de comunicació. La combinació d'aquests i altres factors ha permès un esclat del mitjà que, aquests darrers anys, ha assajat el desenvolupament amb format nou de velles fórmules del periodisme tradicional com les pàgines d'opinió.

Emili Teixidor, d'altra banda, dóna un retrat d'humanista de finals de segle que conjuga amb habilitat el fet de ser home de cultura, pedagog d'ofici, lector d'olfacte, xafarder impenitent i

escriptor d'innegable versatilitat. La seva mirada carregada d'ironia i d'escepticisme s'ha acostumat a destriar l'espectacle del món i a presentar-lo amb enginy analític de pinzellades ràpides plenes de lucidesa, sentit comú i sornegueria. Com a valor afegit, les seves Contraportades han aconseguit traslladar al món de la ràdio un nivell de qualitat literària que pot arrengrer-se en la mateixa tradició de vells papers periodístics esdevinguts pàgines concloents de valor literari. Només cal acostar-se a comprovar-ho en els articles de "Gaziel", Josep M. de Sagarra, Eugeni Xammar o Josep Pla per posar exemples diguem-ne clàssics. La diferència, en tot cas, rau en la pròpia oralitat del mitjà i del text. Cada gènere imposa les seves regles i no és el mateix cuinar un paper per a ser llegit o bé preparar-lo per a la publicació. Traslladades a les pàgines d'un llibre, les Contraportades d'Emili Teixidor llisquen fluïdes i joganeres i aguanten dignament el canvi de format. Però no sé llegir-les sense escoltar, de fons, la música singular de la veu de l'escriptor i les inflexions de lectura que n'aplanen el sentit.

--J.V.Foix, investigador en poesia, per Manuel Guerrero. Empúries. Barcelona, 1996.

--

L'obra de Manuel Guerrero, molt més estudi que no pas assaig, se'ns presenta com el treball amb voluntat més exhaustiva, sistemàtica i completa, fins ara, dels treballs d'anàlisi adreçats a J.V. Foix, la veu possiblement més original de la poesia catalana del segle XX. Les cinc-centes pàgines de J.V.Foix, investigador en poesia presenten, des d'aquesta perspectiva, un documentat ataconament

d'informació, nombroses referències literàries inèdites en llibre i una estructura que es mou amb eficàcia pel llom de la biografia literària del poeta.

La singularitat del treball de Manuel Guerrero, grandesa i servitud alhora, neix de la pròpia voluntat totalitzadora que tragina i del repte de voler esdevenir, a la vegada, una biografia personal, un estudi literari i un assaig d'interpretació ideològic i estètic. Es un ventall complex d'objectius que, dit sigui de passada, no es realitzen amb el mateix nivell d'intensitat i de qualitat. Com a biografia i estudi, J.V.Foix, investigador en poesia és un llibre en el vèrtex d'un treball rigorós, una investigació honesta i un buidatge sistemàtic de la nodrida biografia disponible. La seva utilitat el situa sense esforç en el replà de la **mise au point** més nova dels estudis foixians, i esdevé, des d'aquesta plataforma, una eina imprescindible per a immersions posteriors. Per contra, com a biografia intel·lectual i estètica, el llibre és més limitat i hi contribueix, sens dubte, el mateix trencament i periodització cronològica que li serveix de pauta estructural. La forma condiciona el missatge i el lector no té un accés tan net a les giragonses i subtileeses de l'evolució ideològica, i sobretot estètica, de J.V. Foix. No és cap demèrit pel conjunt, només el peatge de la pròpia ambició totalitzadora. L'obra és important i el treball de Manuel Guerrero té la traça de ser dels que perduren, per això esdevindrà referència indispensable a qui vulgui acostar-se, d'ara endavant, a la vida i a l'obra de J.V. Foix.

-
Les metamorfosis, per Ovidi. Traducció de Jordi Parramon. Quaderns

Crema. Barcelona, 1996.

--

En la tradició indoeuropea i grecolatina, el concepte de metamorfosi responia a un gènere definit per la temàtica de transformació de personatges de la mitologia en altres realitats del regne animal, mineral i vegetal. Homer n'introduí exemples a l'Odissea i altres poetes i escriptors (Parteni de Nicea, Teodor Didímarc, Nicandre de Colofó i Apuleu, per citar-ne alguns), s'acostaren amb àlit i fortuna diferent als contorns del mateix tema. Però fou el poeta llatí Publi Ovidi Nasó qui sistematitzà cronològicament totes les metamorfosis de la tradició clàssica en el llibre més consistent de la seva producció literària, i un dels més emblemàtics de la tradició literària occidental. Pocs llibres han exercit una influència tan duradora com l'obra cabdal d'Ovidi en l'art i en la literatura europeus des de l'Edat Mitjana i el Renaixement fins al mateix segle XX. Les Metamorfosis d'Ovidi es despleguen per una roda de dues-centes quaranta-sis faules, més de dotze mil hexàmetres llatins i un conjunt de quinze llibres que van des del **Caos** fins a la transformació de Juli Cesar en estel del firmament.

A la literatura catalana hi ha una traducció del segle XV en prosa molt celebrada de l'obra d'Ovidi: l'incunable Los quinze llibres de transformacions del poeta Ovidi, de Francesc Alegre, que dóna notícia d'una traducció anterior, desconeguda, de Francesc de Pinós. En aquest segle XX, entre 1930 i 1932, Adela M. Trepal i Anna M. de Saavedra publicaren una traducció, també en prosa, de Les Metamorfosis a la "Bernat Metge". Amb aquests precedents, la

singularitat de l'edició que presentem és l'esforç de Jordi Parramon de traduir Les Metamorfosis en versos catalans seguint el mestratge de l'hexàmetre accentual que emprà Carles Riba per a la segona versió de L'Odissea. A començaments de segle, la gosadia de Carles Riba suscità una polèmica considerable, però, a hores d'ara, segons que apunta el mateix Jordi Parramon, ja no queda ningú capaç de posar objeccions greus a l'hexàmetre accentual (...) el vers té ja una tradició i només ha calgut perfeccionar-lo. En aquest cas, la postil·la més escaient és apuntar que la feina del torsimany Jordi Parramon se situa en la mateixa línia de dignitat que ha ennoblit la tradició cultural catalana quan s'encara a la traducció dels clàssics.

--Poesia 1 (Primer llibre de poemes. El mal caçador. Cançons d'abril i de novembre. Cançons de taverna i oblit. Cançons de rem i de vela. Cançons de totes les hores), per Josep M. de Sagarra. Edició crítica a cura de Narcís Garolera amb la col·laboració de Jordi Llavina. Obra Completa. Volum 1. Edicions 3 i 4. València (1996).

Hereva de la tradició romàntica, amb eixos que transiten de Verdaguer a Guimerà, i de Goethe i Leopardi fins a Maragall, la poesia de Josep M de Sagarra s'encara a una estricta i generosa exaltació de la vida. L'actitud del poeta, sovint panteista, el porta a fondre's amb l'agre de la terra i de la seva gent per tractar la joia i el dolor de l'existència: una ànsia sensual de viure amb les dosis corresponents d'amargor, desengany i escepticisme que imposen els peatges de la vida mateixa. D'altra banda, pujat en un ambient que va injectar-li el **gust pels clàssics** i un ritual de **gran pompa**, la poesia de Sagarra (que s'arma, com tota la seva literatura, amb la

torna del do de la llengua) dringa esplèndida entre els abillaments de la retòrica i esdevé, des d'una perspectiva lingüística, una aportació de primer ordre al monument de la llengua catalana. Aquest darrer, és un detall que s'emfasitza encara més a partir de la teatralitat d'una poesia que troba el punt més dolç en la força de la declamació.

La poesia sagarriana entre 1914 i 1925, és a dir, des de Primer llibre de poemes fins a Cançons de totes les hores, m'ha semblat sempre la més frescal i autèntica si hi exceptuo el poema llarg El mal caçador (1915). Els sis llibres d'aquesta tongada s'apleguen ara en el primer volum d'Obra Completa, un projecte que vol posar ordre, no sé si definitiu, als textos del poeta. Sota la direcció de Narcís Garolera, l'esmentada Obra Completa és en curs de publicació i si prenem d'exemple la realitat d'aquest primer volum, el que queda clar que no s'aconsegueix és una presentació amb un mínim de fiabilitat de la literatura de Josep M. de Sagarra. Crec que una edició d'aquest tipus s'ha d'esforçar tant en la correcta fixació filològica del text com en el fet de garantir que l'estudi previ tingui l'ambició de ser definitiu o pel cap baix imprescindible per un grapat d'anys. Vist des d'aquesta perspectiva, l'estudi introductori del volum que comento és més aviat estret de pit, remena poca bibliografia, fa l'apologia dels tòpics de sempre i cau en el mateix parany de les aproximacions anteriors. No és l'estudi que podia esperar-se'n i es concreta, només, en un comentari circular sobre la poesia de Sagarra. No hi ha dubte que és una llàstima i, sobretot, una gran oportunitat perduda.

Isidor

Cònsul

